

Verdeeld verleden, gedeelde koers? (16)

De risico's van pragmatisme

MARIJKE LINTHORST

De integratie-resolutie van het partijbestuur is een gedurfde notitie. Zonder omhaal van woorden wordt erkend dat integratie niet vanzelf gaat: het is een ingewikkeld proces dat gepaard gaat met problemen en gevoelens van verlies en onbehagen. Gebleken is dat de resolutie aanleiding geeft tot discussie. Ik hoop dat dit er niet toe zal leiden dat alle heikele punten uit de tekst worden weggemasseerd.

De resolutie stelt terecht dat de Nederlandse samenleving zich onder het mom van tolerantie lange tijd onverschillig heeft betoond voor problemen rond integratie. Eén voorbeeld. In de jaren tachtig kwam aan het licht dat sommige meisjes die nog leerplichtig waren door hun ouders thuis werden gehouden, ook als zij zelf graag naar school wilden. Wij hebben daar indertijd geen stelling tegen genomen (vóór de meisjes, met desnoods als consequentie een conflict met de ouders). Het was eenvoudiger dit soort incidenten als een 'verschil in cultuur' te zien. Soms werden er nog wel initiatieven genomen om de scherpste kantjes van de situatie af te halen. Zo ontstonden er in 1985 in Rotterdam de zogenaamde Voorportalen. Leerplichtige meisjes die niet naar school gingen kregen hier onder andere nailessen, zodat zij in ieder geval het huis uitkwamen. In feite werd hiermee openlijk geaccepteerd dat hun ouders de wet ontboden. Ik kan dat niet zien als blijk van tolerantie, maar vind het laf en van onverschilligheid getuigen.

Over de auteur Marijke Linthorst is lid van de PvdA-fractie in de Eerste Kamer en redacteur van S&D.

De resolutie erkent dat er de afgelopen decennia ten aanzien van immigratie en integratie geen adequaat beleid is ontwikkeld. Dat is overigens niet zo gek. De immigratie is veel sneller gegaan en veel grootschaliger geweest dan wie dan ook had kunnen voorzien. Ter illustratie: in 1991 verwachtte het gemeentebestuur van Rotterdam dat in 2000 25% van de bevolking van allochtone komaf zou zijn. In werkelijkheid bedroeg dat percentage in 2000 meer dan 40. Dat het beleid hier niet op was ingesteld is verklaarbaar. Maar het is goed om te erkennen dat het ontbreken van een adequaat beleid in een aantal gevallen tot ressentiment heeft geleid, met name bij autochtone Nederlanders. Zij raakten in snel tempo hun vertrouwde omgeving kwijt. En ieder mens, autochtoon of allochtoon, heeft een minimum aan houvast nodig om zich onderdeel te kunnen voelen van een samenleving. Dat geldt te meer als die samenleving definitief een immigratieland is geworden. De behoefte aan behoud van de eigen cultuur is immers niet specifiek voor allochtone minderheden, maar geldt net zo goed voor autochtone Nederlanders. Het feit dat de 'Nederlandse identiteit' niet eenduidig te beschrijven is op een manier waar alle Nederlanders zich in herkennen, doet daar niets aan af.

Hoewel ik de uitgangspunten van de concept-resolutie onderschrijf vind ik de praktische uitwerking niet altijd even consequent. De resolutie stelt terecht dat tussen passief tolereren en keihard verbieden nog een wereld aan mogelijkheden bestaat. Welke beleidslijn wordt gekozen laat het partijbestuur afhangen van de vraag

85

welke benadering de grootste bijdrage levert aan emancipatie en gelijke kansen en daarmee aan sociale integratie. Als voorbeeld dient de kwestie van gescheiden inburgeringscursussen voor vrouwen: 'Als een aparte cursus voor vrouwen zou ontbreken, zouden sommige vrouwen besluiten om niet meer te komen of zelfs thuis worden gehouden. Dat zou het hun onmogelijk maken deel uit te maken van de Nederlandse samenleving en de zo gewenste positie van gelijkwaardigheid en zelfstandigheid zouden ze nooit verwerven.' Deze oplossing lijkt pragmatisch, maar is mijns inziens riskant. Ik heb niets tegen aparte cursussen voor vrouwen, maar wel als dat gebeurt omdat zij anders thuis worden gehouden. Daarmee geven we het signaal af dat we vatbaar zijn voor chantage. Als we vinden dat een maatregel noodzakelijk is, moeten we ontduiking niet vergoelijken. (Zie, opnieuw, het voorbeeld van het beleid rond de Rotterdamse Voorportalen.) Bovendien is in de jaren tachtig de zogenaamde 1990-maatregel van kracht geworden: alle meisjes die in 1972 zijn geboren werden geacht in 1990 economisch zelfstandig te zijn. Het lijkt mij dat dit voor alle vrouwen en meisjes geldt.

86 De voorstellen op het gebied van onderwijs acht ik onvoldoende. Terecht wordt in de concept-resolutie gepleit voor uitbreiding van de programma's voor voorschoolse en vroegschoolse educatie en voor het actief aanbieden hiervan aan ouders via de consultatiebureaus. Het is echter nogal mager dat deelname aan deze programma's alleen verplicht is als 'nijpende achterstanden' worden geconstateerd. Ieder kind in Nederland verdient de kans om zijn talenten optimaal te ontplooiën. We weten dat voor een aantal kinderen die mogelijkheden beperkt worden omdat zij met een (soms forse) taalachterstand aan het basisonderwijs beginnen. De meesten lopen die achterstand nooit meer in. Bij de keuze voor vervolgonderwijs worden hun capaciteiten te laag ingeschat omdat slechte beheersing van het Nederlands de toetsresultaten beïnvloedt, of zij vallen in het voortgezet onderwijs uit omdat zij de taal

op een onvoldoende abstract niveau beheersen. Dat is een drama voor deze kinderen, het is slecht voor de ontwikkeling van de Nederlandse samenleving (zowel in economisch als in sociaal-cultureel opzicht) en: het is niet nodig. Er bestaan programma's om kinderen al vóór de basisschool met de taal vertrouwd te maken.

Als we vinden dat een maatregel noodzakelijk is, moeten we ontduiking niet vergoelijken

Van de Nederlandse overheid mag verwacht worden dat zij deze programma's aanbiedt, maar van ouders mag dan ook verwacht worden dat zij hun kinderen daar gebruik van laten maken. Als dat niet gebeurt, zouden zij daartoe verplicht moeten worden. Zij benadelen immers niet alleen hun eigen kinderen, maar óók de kinderen die wel voor- en vroegschoolse educatie hebben genoten en vervolgens op de basisschool in de klas komen bij kinderen die de taal niet machtig zijn. Leerkrachten zullen in die gevallen onvermijdelijk het niveau moeten aanpassen. De concept-resolutie is op dit punt te terughoudend. Als er ergens eisen mogen worden gesteld, is het op het gebied van onderwijs.

Een laatste observatie. De verkiezing van Barack Obama heeft wereldwijd, bij mensen met welke huidskleur dan ook, tot een explosie van emoties geleid die misschien nog het beste te omschrijven valt als een catharsis. De benoeming van de eerste zwarte Amerikaanse president maakt in één klap duidelijk dat alles mogelijk is, ook voor mensen die vanuit een achterstandspositie starten. Dat een man wiens vader — zoals hij zelf zei — zestig jaar geleden niet eens bediend zou zijn in een restaurant, nu het hoogste ambt bekleedt geeft hoop en vertrouwen. Niet alleen in de vs, maar in de hele wereld. Op Sint Eustatius, waar ik begin januari was, zei een meisje van een jaar of zeven

dat 20 januari 2009 — de dag dat Obama werd beëdigd als president — de belangrijkste dag van haar leven was.

Ik verwonder mij er altijd over dat wij ons in Nederland zelden met trots uitlaten over de successen die migranten en hun nakomelingen hier behaalden en behalen. Ahmed Aboutaleb is, 32 jaar na zijn aankomst in Nederland, benoemd tot burgemeester van Rotterdam. Nebahat Albayrak kwam haar tweede naar Nederland en is nu staatssecretaris van Justitie. Cabaretier Najib Amhali trekt uitverkochte zalen. En dat zijn slechts enkele voorbeelden. Natuurlijk hebben de mensen die 'het gemaakt hebben' hun succes vooral te danken aan hun eigen talenten en

inzet. Maar de Nederlandse samenleving heeft hun ook de mogelijkheden gegeven om hun talenten ten volle te benutten. Daar mogen we best trots op zijn.

Dit is een land dat kansen biedt. Die stellingname zou wat mij betreft de basis van het integratiedebat moeten zijn. Bij die stellingname horen drie opties. Wie de kansen grijpt, wordt gesteund; wie belemmerd wordt in het pakken van kansen wordt geholpen, zo nodig doordat de overheid verplichtingen oplegt of drang uitoefent; wie de boel wil verpesten wordt aangepakt. Die opties gelden voor iedereen — of men nu van Zeeuwse, Marokkaanse, Amsterdamse of welke komaf dan ook is.